

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Közlirakot nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díj:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A cholera.

Jobb szeretnénk másról írni, mint erről a hivatlan szörnyű vendégről, de ime amíg a Hamburghoz közelebb eső Bécs kitudta kerülni, Budapest, az ország szíve, melynek mintaszerű közigazgatással kifogástalan egészségügyi rendőrséggel kellene bírni, váratlanul tanyája lett a rettenetes komma bacillusnak s most már raktárukat szolgálhat minden irányban a veszedelemnek. Miután pedig vármegyénk a főközlekedési vonalon fekszik s Budapesttel mindennapon sokszoros az összeköttetés, igen könnyen megtörténhetik, hogy valamelyik községünkben, — mint pd. 1873-ban Miklóslakán, egy félreeső marosmenti faluban. — egyszer csak bekopogtat a rém s habár nem is oly rettenetesen, mint 20 év előtt, de bizony elragadhat néhány száz embert. Mert hiába van az orvosi tudomány, hiába annyi hasznos ellenszer, hiába a folytonos rendelkezés — az emberi természet meg nem változik. Amíg nincs baj, addig indolens, — mikor beüt a szerencsétlenség, akkor — főleg kezdetben — fejt veszt s kapkod mindenfelé, hogy helyrehozza, amit elmulasztott. Mielőtt kiütközött volna Hamburgban a cholera, még július havában megletek téve vármegyénkben az intézkedések. A megyei főorvos személyesen járt utána, hogy lássa az intézkedések eredményét, s a tapasztalt hiányok folytán ismét és ismét tétetiek rendelkezések, minek sok helyen jól, több helyen csak némileg feleltek meg. Akárhány intelligens birtokos, háztulajdonos és bérlő van azonban most is, aki még nem teljesítette a legegyszerűbb kötelességet: udvarának trágyától, piszoktól való tisztán tartását. Pedig ez nemcsak maga, hanem közséje irányában is kötelessége. Természetesen ezek láttára újabb, és szigorubb rendelkezés tételét és most már a főszolgabírókon, kiknek rendki-

vül nehéz helyzetét be kell ismerni, a járási orvosokon — kiktől nyomorult utazási általányuk mellett most emberföltött kivánnak — és a közséje előjárókon fekszik a súlyos kötelesség terhe. Kiméltetlen szigorral személyválogatás nélkül kell eljárniok, ez a kötelességük. Ahol a legerélyesebbek a rend fenntartásában, ott nem lesz nagy baj, mert a kicsit nyomban elfojthatják. A városok, községek ne sajnálják az előzetes kiadásokat, mert sokkal nagyobbakat előznek meg. A cholera drága vendég is, életet, vagyont egyaránt elnyel, nekünk pedig a nép élete és vagyona egyaránt becses. A lelkészek, tanítók szószéken, iskolában egyaránt jó szolgálatot tehetnek az egészségügyi szabályok magyarozatával és ajánlásával. Tegyük is, mert üres templomban, üres iskolában nincs helyük s mert kötelességük jó példával járni, a reájuk bízott nép előtt az élet jó és rossz napjaiban egyaránt.

Az erdélyi magyar színészet száz éves jubileuma.

Következő meghívást kaptuk:
Tekintetes Szerkesztőség!
1892. november 11-én telik be századik esztendeje annak, hogy Kolozsvárt megkezdette előadásait az „Erdélyi Magyar Nemes Színjátszó Társaság.”
E társulat vetette meg első biztos alapjait a nemzeti színművészet állandóságának. Az ebből kibocsátott színész-raj jutatta később az anyaország nagyobb városiban, majd pedig magában az ország szívében is tartós győzelemre azt a hazafias ügyet, melyben az uttörés munkáját oly nemes önfeláldozással, apostoli hevülettel indították volt meg Kelemen László és társai, kiknek emlékeztétét két év előtt méltó díszszel ünnepelte a magyar színészet.
Az 1792-iki kolozsvári kezdeményezést, mely következményeiben annyira nagyjelentőségűvé fejlődött, — benső lelkesedéssel karolta föl az akkori Erdélynek nemzeti érzésektől mélyen áthatott magyar értelmisége.

A közéleti nagyságoktól kezdve az egyszerű diákiig — mindenki örömet hozta meg a maga szellemi vagy anyagi áldozatát, hogy a társulat szervezkedése és pályakezdése gyorsan, küzdelem nélkül menjen végbe.

A nemes ifjakból és leányokból alakult szintársulat, 1792. november 11-én tartotta első előadását. És a mint bebizonyult, hogy a társulat tagjait a hazafias kötelesség-érzettel választott pályára nem csupán lelkesedés, de valódi hivatás is vezette, — az erdélyi országgyűlés elhatározta a kolozsvári színház fölépítését és ebben a nemzeti színművészetnek állandósítását.

Igy indult utnak Erdélyben a magyar színészet. Így szerezték az első színjátszók és buzgó támogatóik nagy érdemet arra, hogy az utrakelés századik évfordulóján az egész nemzet kegyeletesen emlékezzék meg róluk és erős nemzeti öntudattal, nevezetes áldozatokkal létesített alapvetésükről.

Kolozsvárt folyó évi szeptember hó 17-én rendező bizottság alakult, azzal a feladattal, hogy a jubileári napon — mely egyszermind Katona József születésének századik évfordulója — országos jellegű ünnepélyt rendezzen.

A Kolozsvárt 1892. november 11-én rendezendő jubileumi ünnepélyre a „Közérdek” tekintetes Szerkesztőségét hazafiai tisztelettel meghívjuk.

Az erdélyi magyar színészet száz éves jubileumát rendező bizottság nevében:

Kolozsvárt, 1892. szeptember hó 30. án.
Gróf Bethlen Gábor orsz. képviselő, biz. elnök.
Gróf Béli Ákos Kolozs megye és Kolozsvár sz. kir. város főispánja, biz. elnök. Gyarmathy Miklós Kolozs megye alispánja, biz. alelnök. Albach Géza kir. tanácsos, Kolozsvár sz. kir. város polgármestere, biz. alelnök. Dr. Fereneci Zoltán Egyetemi és Muzeumi könyvtár igazgató, biz. jegyző. Hegyesy Vilmos hírlapíró, biz. jegyző. Hory Béla Kolozs megye arvaszéki elnöke, biz. pénztárnok

A jubileumi ünnepélyességek sorozata következőleg állapított meg:

Nov. 10-én: A kolozsvári nemzeti színházba, Katona József emlékeztetere díszelőadásul: „Bánk bán.”

Nov. 11-én: Délelőtt 10 órakor a gr. Rhédey-féle házra helyezendő emléktábla leleplezése, (E házban kezdte meg előadásait az 1792-iki szintársulat.) Délben 2 órakor díszelőadás a városi vígadóban. Este 7 órakor jubi-

TÁRCZA.

A Cserni Gazsi műbirái.

— Saját elbeszélése után. —
Vége.

Bosszusan hagytam oda ezt a szerkesztőséget is. De azért nem töröltem le homlókomról a muzsa esőkját, eszembe jutván, hogy más pegázus-gszdát is ért ilyen sujtóló műbirálat, a ki nemcsak titokban hordotta a költő nevet, mint én s mint a francia kövvezetek a marschalbotot, hanem nyilvánosan, büszkén, az egész világ elismerése előtt. S még hozzá az nem is embereket végzett ki, hanem csak egy „golyának nyeste le a szárnyait.

Azért is tovább megyek! gondoltam magamban. Megmutatom ennek a magistrátusnak, hogy többet érnek egy ütöt-taplósnál. Hadd lássa s hadd egye meg a méreg, ha megpillant a Parnassus tetején!

S hogy könnyebben érjem el a célt, pihenő vezetőkövet szorítottam a térdeim közé: az eposz meklenburgi paripáját. Ezen ugy is olyan keveset versenyeznek, hogy a sok pihenés meg bő zab mellett táltossa válhatott.

Hirtelenében össze is reischuloztam egy esemő epizódot, a mennyi bizvást elég volt az elbeszélő költészet tágas kívánalmainak s aztán bangos ostopatogatás között bevágtattam a Teleky-díjra versenyzők közé.

Ilyen hatalmas ugrást tettem nemes bosszumban. Legelőször is az esztetikusk urak néztek meg munkámat, melynek első pár lapját — a hatás kedvéért — rond írással díszítettem fel, a kezdő betűket ugy kipingálva, kicirkalmozva, hogy a Matyáskori másolóknak is diszére válhatott volna.

Ezek a betűk se hitték volna soha, hogy annyi félreértésre adjanak okot. Az esztetikusk urak, megnézve a hatalmas kikanyarított címet, kijelentették, hogy nem

tartozik hatáskörükbe a botokud-átvirozás utánzatának megbírálása s átadták az ethnographusok szakosztályának. Innen a philologusok kezébe került, kik a kryptographia minden kulcsát szétörve benne, a megfejtés dicsőségét az archeologus uraknak engedték át. Ezek aztán három heti tanulmányozás után rájöttek, hogy munkám nem egyéb mint huu írásjegyeknek a góth runákkal való nagyjelentőségű összehasonlítása s írójá nem kevesebb dicsőretre érdemes, mint az angol „society of antiquarians” buzgokodása hillaht romok napfényre hozatalában. Ez okon, mint számottevő uttörő munkát — a kultura történetét tanulmányozók számára — szépen a lomtárban helyezték.

Eredménynek elég szép... De ha ilyen érdekes talentumot fedeztek fel bennem a tudós urak, ráadásul megtehették volna azt is, hogy beválaszanak az akademiába... Ez azonban nem jutott eszükbe.

Az elért siker újabb után ösztönzött. Még ugyanazon a télen (mert hát nyáron még a jófajta kakuk sem költ) írtam egy drámát valami negyven személyzettel, ide számítva a sugót, kurtinahúzót, még a kirendelt tűzoltókat is. Nem lukarkodtam biz én, mert hát nem smucig a magyar! s meg aztán ara is gondoltam, hogy ha a negyven közül egy pár síheder akadna, a kik születésükkéll unatnák a publikumot: a többi menten letorkolja őket s megmeneti a darab becsületét... Így meghányavá-vetve a dolgokat, belopokkodtam a Marczibányi díj medvebőrös áspirásai közé

Kevés dráma van a világon, melynek — előadás nélkül is — olyan hatása lett volna, mint az enyémmek. Két tudós epekörségba esett... Az orvosok egyhangú véleménye szerint: az irodalom terén felmerült epochális tünemény megdöbbentő váratlansága okozta a kórságot.

Ugyanakkor két levelező tag jobblétre szenderült: egyik Koppenhágában, a mások Jakutskban. S minthogy

az ottani aeskulapok is hasonló tüneménnyel hozták kapcsolásban a halál óráit: a kombináció oda likadt ki, hogy az én drámám „szele” végezte el e szomorú tisztelet is.

Laikus előtt egy kissé megfoghatatlan a dolog. Hanem hát a doktorok jobban értenek hozzá s ha ezt mondják: igazuk kell legyen.

A koppenhágai urat nem ismerem s így nem is szólhatok semmit. De a jakutskiról határozottan kimondhatom, hogy nem nagy kár volt érette, lévén Batu kánnak egyenes örököse. Így legalább; részben, lerohattam a tatárok iránti bosszumat hazánk felpróálásért.

A következő évben újra pályáztam ugyanezzel a művel, kiszapulva, kimosdatva egy kissé, hogy annál tisztelősebb legyen. De különben lényeges változtatás nem történt rajta, hacsak annak nem vesszük, hogy a szereplők neveit fölcseréltem egy mással s hogy a drámai műfaj megnevezése vigjátékká módosult.

Ere azonban egyik bírálom adott okot, ki mié? miért nem? — mert magam könyvet facsaró drámának írtam — annyi humor fedezett fel benne, hogy alig győzte magát a sok kacagással... (Soha sem hittem, hogy ilyen komikai ész rejtőzik bennem. De ha már fedeztek, ám legyen: kiállok a sikra s ha netán fiaskot vallok, ám lássa e bíráló ur! én kezeimet mosom... az ő risikójára mentem belé a csávába).

Elofvasták, kézből kézbe adták, sirtak, kacagtak fellette a szerint, hogy minő temperamentummal bírtak s végezetül kijelentették, hogy eltévesztettem a beadás idejét... olyan kiváló drámai jellemek, annyi tragédiai motívum van benne, hogy ha tavaly került volna, bizonyára learatta volna a koszorut Csiky Gergely homlokáról... Így pedig, mint minden komoly törekvésű, de célt és időt tévesztett munka — skartba került.

lári díszelőadás a kolozsvári nemzeti színházban, később közlendő programmal.

Nov 12 én: Este 7 órakor a színházi díszelőadás ismétlése.

Nov. 11-en délelőtt 11 órakor az Erdélyi Irodalmi Társaság — a kettős jubileum alkalmából — díszlőest tart.

A rendező bizottság készséggel gondoskodik mindarról, a mi iránt a jubileumi ünnepélyen megjelenő vendégek, ellátás tekintetében, igényeiket bejelentik.

E. M. K. E. dalos könyv.

E cím alatt szerkesztette össze Deák Gerő szászvárosi gym. tanár dalgyűjteményét, melyet az E. M. K. E. igazgató választmánya az alsófehérmegyei fiók választmányának 1889. évi május 4-én kelt előterjesztése alapján adott ki.

Mint az előszó oly szépen és igazán mondja: a dal a szív nyelve. A dallal jár az érzés: az Isten, hazza és király tisztelete és szeretete. A történelem minden nagy eredménye dalaljár kapcsolatban. Az E. M. K. E. a nemzeti érzület erősítése, a testvéri szeretet megszilárdításának munkájában szükségét látta, hogy egy dalos könyvet állítsanak egybe és adjon ki a nép számára. Legyen ez minden több népdalos kör szervezésének az alapja és dalolva a nép mindenütt a hazában, áldja az Istent, s tanulja szeretni a nemzetet, hazát, királyt és az édes hazai nyelvet!

Ennek megfelelően van beosztva a dalos könyv hét szakaszra, tartalmazván: imákat és fohászokat; gyászhanokokat, nemzeti dalokat, népdalokat, borsalokat, vegyes dalokat és indulókat.

Elmondhatjuk, hogy 278 lapon mindaz össze van gyűjtve, mi a magyar ének irodalom legszebb, legértékesebb, legjellemzőbb részét teszi. A versek tartalma, az énekek melodijája egyaránt hat a szíve és kedélyre, emelve és nemesítve.

És ami minket illet, különös örömmel tölt le, hogy Erkel, Mosonyi, Egressi Béni, Huber Károly, Ábrányi, Simonfi, Engeszer, Szentirmán mellett nekünk oly kedves, feledhetlen két jelesünk szerzeményeit is feltalálhatjuk, melyek — ha nem eselődünk — először kerülnek a nagy közönség elé ily széles elterjedésre számított vállalatban. Mihályi Károly professor és Bedő József nevei ezek, kikhez Mester Károlyt kellett volna csatolni, hogy az a híres kis kör, mely a forradalom utáni időben oly édesfajó hangokban tudta kifejezni érzeményeit, méltóan legyen képviselve. Daljait széles körbe, messzeföldre elvitték Enyedről, s most is ritkán kerül össze jó magyarországi, ahol a szép dalok egyike-másika ne csendülne meg.

Mihályi Károlytól következő dalok vannak felvéve: A honfi bánata, nemzeti dal 1850-ből. A miota e földön magyar faj van. Édes angyalom.

Bedő József emlékére pedig fentarják: Az esthangok. Borsdal (Lányka áll előttem). El a pobárral.

Egyik érzéstelenebb a másiknál, melyeket elfeledni soha se szabad, legalább abban a városban s azon a környekben, ahol születtek.

Eme két bírálatra valamivel okosabb lettem a nádi verőből, ki csak késszer szokott neki repülni a falnak, hamadszor pedig kikerüli. Én neki mentem harmadszor is. Kivakartam a szereplők neveit s a követek ez évben beállítottam a sallangos regények sorába.

Ezzel azonban levágtam a fát magam alatt. Ha meghagyom a neveket, bírálok — azon hitben, hogy a Jókay-féle kritikus író közötti polemikáról van szó — okvetlen kitértetésben részesítenek. Így pedig dicsőségre váró munkám úgy került vissza, mint a régi jó időben a földesuri kenetet szokták osztogatni — olvasatlanul.

Elkeseredtem egy kissé, de reményemet még nem vesztettem el. Ugy tettem, mint Anteus a földhözverés után: negyedszer is beállottam a harcosok közé. Meglátogattam a történelmi társulatot, művemnek „Az oroszok szabadság ellenes törekvése” címet adva, mely törekvésben, a leigázott népek bizonyossága szerint annyi a szomorú meg a bohókás jelenet, hogy drámának írt, vigjátéknak kikeresztelkedett, regényé átalakított történelmi művem hü kitéjezője lehetett bármely occupált tartomány állapotának, föltéve, hogy a bírálók allegorikus színben feltüntetett soraimnak, a politikai életre való titokzatos vonatkozásait felismerik.

Azonban nem tették, mi nem nagyon szép dolog volt. Elgondolva, hogy némelykor olyan munkát, is kitértettek, mely elolvasatlanul is beillt volna bohózatnak.

Még most se mondtam le a díjnyerés reményéről. Munkámat „Szentiványi ének” szerény címmel látva el, barát csuhában, olvasóval, mint pater Fulgentius, bekecogtam a szt. István-társulat legendái közé.

Itt sem értem célt. Bírálok a legutóbbi kikeresztelkedés által pogányná súlydelt irodalmi magzatot megtartani abarták ugyan a saját épületükre (helyen-helyen

Minden dakedvelőnek, de különösen minden dalgyűjtőnek, iskolának melegen ajánljuk e kiváló gyűjteményt, melyben mindenki hangulatának mindég megfelelőt találhat. Ára is oly csekély: 80 kr, hogy azt minden magán házhoz meglehet szerezni a nemesen érezni tudó szívek állandó gyönyörűségére. T. B.

Utatás az ázsiai cholera tárgyában.

A z á z s i a i cholera kórostoneményei. A betegség előjelei a következők:

Étvágy hiány, rozsz száj, undor az étkektől, hasmenéssel váltakozó székrekedés, főleg gyomornyomás, bőfőgés, hangos horkogás, melyekhez nyugtalanság, álmatlanság, mellszorongás és nagy levertségérzete jár. Ezen állapot egy órától több napig tarthat.

A beteg erőtetve jár fenn, foglalkozásában szokatlannul hamar belefárad. Gyakrabban ezen elősorolt körjelek közül csupán a hasmenés (diarhoea cholericus) észlelhető, mely után a kör teljesen kifejlődik. Némely esetben a heves tünetek előjel nélkül, rögtön is fellépnek.

A z á z s i a i cholera terjedésének módja. A choleraának leggyakoribb terjesztője az e bajban szenvedőnek hányás vagy széklet által kúrtított bál-tartalma, miért is a hatóságok legfőbb kötelessége a közönséget ama ürülékeknek s az általuk szennyezett bármilyen tárgynak minél gondosabb eltávolítására és fertőtlenítésére ismételve figyelmeztetni, minthogy ezen rendszabály által óvható meg legsikeresebben a népesség a cholera nagymérvű elterjedése ellen.

A choleraának terjedését előmozdítják: a tisztatlanság a levegőben, a vízben. a talajban, lakásban, ruházatban, a testen; továbbá az egészségtelen tápszerekkel élés, az elégtelen vagy ellenkezőleg a túlságos táplálkozás, szeszitaltal mértéktelen élés, meghűlés; túlságos megterhelés, lelkületnek nyomott állapota, szóval minden. a mi a testet gyengíti s ellentálló képességet csökkenti.

É l e t m ó d é s ó v ó s z a b á l y o k cholera időjében. — Cholera esés ellen a következő éterni szabályok megtartása által óvhatják magukat legsikerebben:

1) Szigorú mértékletességet kövessenek ételben, italban, munkában és élvezetben; kerüljék azért a gyakori és sok étkezést, részegeskedést, testi és szellemi munkában való megerőltetést, éjszakaiást és nemi kicsapongást;

2) az étkezésre nézve maradjon mindenki szokott tápszerei mellett, ha t. i. azok eléggé táplálók s könnyen emészthetők. A vascorát, mely bőséges ne legyen, néhány órával kell a lefekvés előtt elköltetni. A hasmenésre hajlandók iganak makkvált, csokoládét; ha borivók, jó minőségű vörösbort és kerüljék mindazon étkeket, melyek náluk hasmenést szoktak előidézni.

Italul legelőszérűbb a tiszta friss víz, avagy a jó minőségű bor, valamint friss ásványvíz (borvíz, savanyúvíz). Rozs bor vagy tökéletlenül forrott sör ártalmas.

Igen káros lehet az egészségre nézve továbbá az olyan víz, mely szemét, hulladék, gaulé, árnýkzékék

közéleben fakad s azoknak kiszivárgása által beszennyezett, és az olyan folyó víz, mely esatornák beszívásához közel merített. Gyakran a víz hűtésére használt jég is ártalmas, ha tisztátlan helyről gyűjtik.

A tisztátlan avagy gyanus vizet homok-kavicsrétegen kell filtrálni; még jobb a gyanus vizet felforralni, és lehűtve kevés borral, pálinkával, avagy citromlével vagy kevés ecettel inni.

3) Célszerű naponként mérsékelt testmozgást tenni a szabadban.

4) A ruházat védje a testet az idő viszontagságai ellen. Kik könnyen meghűlnek és hasmenésre hajlandók, viseljenek hasukon és lábaikon melegen tartó kelmet (flanelt).

5) A lakhely száraz, világos, tágas és kivált jól szellőzött legyen; nedves, homályos és dohos szobákban való lakás, kivált ha még azokban sokan vannak együtt, felette ártalmas.

6) A tisztaság ugy a testre, mint a ruházatra, ágy-neműre s lakásra nézve szigoruan fenntartandó; ugyanazért gyakran kell mosakodni, időnként óvatosan fürdeni; a ruhát és ágyneműt gyakran kell kiszellőztetni és tisztával felváltani; a lakásban, a lakás körül szennyet nem szabad megtűrni. Ártalmas a tartózkodás oly helyeken, melyeknek levegője rothadó állati vagy növényi hulladékok bűze által van megfertőztetve; legveszélyesebb a többi közt a vermek, ganéjdombok, árnýkzékék, éji edények stb., ha azokba a choleraások béllürülékei, hányata öntettek.

7) Az egészség fenntartásának feltételeihez tartozik még: a kedélynyugalom, bátorság, jókedv; ellenben ártalmas a nagy félelem, aggodalom, bizalmatlanság.

8) Óvakodjanak a cholera ürülékeivel, szennyes ruháival túlságosan érintkezni; azért a beteg ápolása közben tisztaságukra lehetőleg ügyeljenek, s az ürülékeket, valamint a beszennyezett tárgyakat azonnal távolítsák el, illetőleg tisztítsák meg és fertőtlenítsék.

A beteg ellátása az orvos megérkezéig. — Ha cholerajárvány alkalmával valaki hasmenésbe esik, addig is, míg a meghívott orvos hozzá érkezik, feküdjék le s takarja vagy takartassa be magát melegített paplannal, pokróccal vagy duuhával; hasára mustárpépet, melegített ruha- vagy pótlorogtatást alkalmazzanak. Ha a beteg nem hány, adjanak neki meleg teát, boróka-főzetet (decoct. baccar. juniperi), hársvirág, bodzafavirág vagy fodormenta forrázatot.

Ha a beteg hány, s ez által nemcsak ételmaradékot, hanem nyakos savót is ürít ki, laugyos italok helyét jégdarabkákat, hol ez niacsen, kor-yonként friss hideg vizet nyeljen.

Táplálékot, vagy bort és egyéb szeszes italt ilyenkor a betegre erőltetni nem tanácsos.

Az egyéb teendőket a megkivántató gyógyszerre s gyógykezelésre nézve bízzák az illetők a rögtön meghívandó orvosra.

Ü d ü l é s a l a t t i m a g a t a r t á s. E felüdülés ott kezdődik, hol a cholera körjelei végződnek. A kiállott cholera után a beteg bel-i igen ingerlékenyek lévén, eleintén csupán legmérsékeltbb adagokban nyújtott hig tápszert mezejét, hadd ériák a későbbi vetés számára. Ez alatt megszereztem azt a dokumentumot, melyet régen kutya-bőrre pingáltak, most azonban — mióta e nagyjelentőségű irhának komolyabb rendeltetése van a tábori dobon, meg a gyalogosok lábán — egyszerű pergamenre karmolásznak fel; de a végeredményt tekintve, ép oly biztos kalauznak válik be az élet tengerén, mint a családi kle-nodiummá alakult őse volt hajdanán.

Eugem is elkauzolt révbbe. S most, mielőtt hájat eresztettem volna, (mely állapotban a halandót nem a költészet pillangó-szárnya, hanem a háziur sipka, avagy a „papucs” illeti meg, (uj erővel küzdelem áldozni árván hagyott muzsámnak.

Legelől kezdtem a „lyrán” S ime, mi történt? műkritikusom: egy kis fítos orru, akaratos teremtes ugy belebonyolult az epedó dalok halójába, hogy a kibonyolítás nehéz mesterségét okvetlen a papa kellett bizni; különben Isten tudja, mi minden nem lett volna vége!

Igy bizony: lantomon feleséget szereztem.

Illetékes műbíráló volt-e, vagysem! nem tudom. De ha szépen kihízott „papucsomra”, „váratlan” kopaszodó üstökőre nézek, nem ritkán megl-p a gondolat, hogy vajjon nem lett volna-e célszerűbb földhöz vágni a...? (Hanem há: csitt! meg ne hallja az oldalborda, mert hát nemcsak akaratos teremtes, de nagyon is gygrs kezei vannak).

Igy beszélt el költői pályafutását az én Cserni Gazsi barátom, ki versgyártó szenvedélyétől még most sem tudott lemondani! csak hogy e dalokkal nem a szerkesztőket gyótri, hanem a második, vagy tán a harmadik kiesi Gazsít altatgatja velők.

Pedig ugy lehet, hogy ezekért még az akadémia is megkoszorúzná!

Ároktóy F.

csiklándozó szövegű volt); de vissza követeltem, még pedig hivatalosan. Másként talán sohasem is öl-lhetem volna többé a kebelemre.

Következő évben a földrajzi társulatot leptem meg a szülővárosom monographiával (értésd: drámának született, vigjátéknak keresztelt stb. művet), azon reményben, hogy itt sem fogják végig olvasni, sőt — terjedelme után itélve, — mint kimerítő, felázados buvárkodás gyümölcsét a legnagyobb elismerésben részesítendik.

Azonban ezek az urak (nem hiába, hogy semmi poezis bennök!) csakhamar „elálcáztak s világlátott, bötapasztalu magzatokat átadták az északsarki expeditióknak (miért kellett annak épen akkor indulni el?!), hogy mint ujkeletű kalendáriomot cseréljék be az eszkimóknál — egy pár fókabőrért.

Ugy is történt. S mig most a novaljazemliabeli kis Ádámok és Évák az én lovagkorból kiadott titulusaimat hordják, (az egyes pontok megnevezése céljából munkámban vissza irtam a szereplők neveit), jó magam elestem a magas polera-jutás minden reményétől. Mert, ha ez nem történik, munkámat benyujtom ministeriumhoz mint a Tisza-szabulyozásról szóló memorándumot, s ha gazdag ember nem is (folyamszabulyozási biztos), de kiténtetett egyéniség (ministeri titkár) okvetlen lett volna belőlem.

Istennem, e húzás de szépen meghazudtolta volna korábbi műbíráimat! de szépen bebizonyította volna ország-világ előtt, hogy én is költőzek születtem, a ki lantján nemcsak faközínű álmodat, de rózsás, boldog valót is tud teremteni.

Hanem hát a magasba törőnek mindenki ellensége a pékleánytól kezdve a kritikussig!

Ez a meggyőződés egy kissé kibékített sorommal, különben földhöz csaptam volna a lantot. Kiváló munkálkodáshoz kezdve, pár éven át parlagon hagytam a költő-

szereket lehet áttört rizses kott, könnyen tért.

Különbnyire azt erezésát, de a tegségbe viss

B e t e k o g j e k a r r ó l , l e g g y o r s a b b a n n e z v e c s u p a n l e n t e s e r e i s m f ö k e t , v e n d e g i

C h o l b e t e g e g ü l e s e k e t , n e m s z a b a d , j e d e s é t l e g i n k n y i r a v e s z é l y a l e g n a g y o b b

A b e t e g e s e n e k k o r l y e z e s é t ö l f ü g A h a t o s

a b e t e g e k k e l v a l ó é r i n t k e z e g e t l e h e t ő s e g h e l y v a n , a k t e g g o l e g y s a k k o r a b e t e s a k ü r i t i k k i

H a l o t j a b ó l , h o g y t e v e g ö n e k a h t a s s é k , s z i g o r h a l a l e s e t e t a b i n a k p e d i g j e l e n n i , a h u s z ü k s e g e s f e r t e n n i e s m i h e l t a k a r t a s i e s u t a n a c h o l e r a m e t e n d ő .

H u l l a l y e k n e k t e l j e s n e m l e n n e , l a h a l o t t a s h a m i n d e n k ö z s e b ő l f e l l á l l i t a n

A h u l l t e v a k o c s i n s t e m e t ö b b e e s

A m i n n a k m i n k e t , e s S z . U d v a r l o m , t á r a d s a g S z e b e n b e n e v e n d ü n k , h a k ö z ö n s e g e t , t á s a b n i s r e g e g y k ö z ö n s e g n a p i s e l k e k o n g j o n a z h i a n y z i k , a z o k e l v i l e g j á r n a k . A z o n s z i n e s z e i n k .

S z o n L a j o s , j e l e s f i l i g e t i : „ N a é n e k e s v i g j á c z e l M a r i L o r a u d s z o t t u g a n , v a l a k i m e g l e n e m z e t i s z i n s z a m m a l v o

V a s m e r t „ P a d a t o t t e l ő . t ö b b e n v o l t L . P e r e z a d a s s i k e r t

H é t t o t : „ P e l ö s s z j á t é k e l d o z á s . H a n e m f e l e l n e m a z t i s , r e p r e e l k é s H e l t a i

szereket lehet az üdülők élvezni, pl. marhahusinvest áttört rizzsel; csak később és fokozottan lehet a megszokott, könnyen emészthető állati és növényi táplálékra átérni.

Különböző sétáljon az üdülő a szabad légen a menyire azt ereje megengedi; kezdje meg szokott foglalkozását, de a nélkül, hogy magát megerőtletés által a betegségbe visszaesés veszélyének kitegye.

Betegek bejelentése. A hatóság gondoskodik arról, hogy minden cholera megbetegedést a lehető leggyorsabban megtudjon. E végből a cholera, sőt arra nézve csupán gyanus megbetegedésnek is rögtön bejelentésére ismételve figyelmeztesse az orvosokat, a család-főket, vendéglősöket, közlekedési vállalatokat stb.

Cholera esetek eltitkolása. Cholera megbetegedéseket, különösen az első cholera eseteket eltitkolni nem szabad, mert az első esetek eltitkolása a cholera terjedését leginkább előmozdítván, az által a közegészségügyre veszélyeztetik, hogy a járvány elhárítására később a legnagyobb erőfeszítések és áldozatok sem elégségesek.

A betegek elhelyezése. A betegség terjedésének korlátozása leginkább a betegek célszerű elhelyezésétől függ.

A hatóságnak az a feladata, hogy az egészségeseket a betegekkel és az ezek által beszennyezett tárgyakkal való érintkezéstől teltőleg oltalmazza. E végből a beteget lehetőségig izolálja. Hasaját lakásában erre megfelelő hely van, akkor a beteg ott hagyható, ha ellenben a beteg egy szobában többen, kivált idegenek is laknak, akkor a beteg onnét eltávolítandó vagy pedig a lakótársak kritikáit ki a lakást.

Halottak eltakarítása. Annak kikerülése céljából, hogy tetszhalottak el temetessenek, de hogy a levégőnek a holttest által megfertőztetése is megakadályoztassék, szigorúan utasítandó a lakosság, miszerint minden halálesetet a halottkémelek azonnal feljelenítsen; ez utóbbinak pedig szoros kötelessége a helyszínén rögtön megjelenni, a hullának lehető elkülönítését eszközölni és a szükséges fertőtlenítés iránt a kellő intézkedéseket megtenni és mihelyt a halál kétségtelen jelei mutatkoznak, az eltakarítási engedélyt kiszolgáltatni, minek megtörténte után a cholera hullá kellő fertőtlenítés után rögtön eltemetendő.

Hullák szállítása. Azon cholera hullák, melyeknek teljes elkülönítése a magánháznál eszközölhető nem lenne, lehető rövid idő alatt a lakott helyiségekből a halottas házakba szállítandók át, mi célból halottas ház minden községben szerelendő fel, vagy legalább deszkákból felállítandó.

A hullák lehetőleg zárt avagy beszurkolt koporsókba tevé kocsin szállítandók és nem emberek által viendők a temetőbe és szabályszerűleg gondosan beasandók.

(Folyt. köv.)

Színészetünk.

A mint tudomásomra jutott, színészeink itt hagyunk minket, mert Miskolczi igazgató már járt Szebenben és Sz. Udvarhelyi, hogy bérleteket gyűjtsön. A mint halott, fáradsága szép eredményre jár, a menyiben csak Szebenben egyedül 700 frt bérletdíj van biztosítva. Örvendünk, ha megtalálják végre valahára azt a méltányos közönséget, a mely nemcsak erkölcsi, de anyagi támogatásban is részesítheti a magyar színészetet. Nálunk csak egy közönség van, a mely ha elmegy a színházba, holnap is el kell mennie, ha nem akarjuk hogy a színház kongjon az ürességtől. A jó akarat meg volna, de az erő hiányzik, a kik pedig megerőtletés nélkül áldozhatnának, azok elvileg mindenért lelkesülnek, csak a színházba nem járnak. Azonban lássuk, mit végeztek az elmúlt héten színészeink.

Szombaton október hó 1-én Beniczky Lajos, jeles fiatal komikus színészünk jutalomjátékára Szigligeti: „Nagyapó és a mendikáns diákok” énekes vigjátéka került előadásra. — Jeleskedtek Perczel Mari, Török Margit, Haviné, Beniczky, Lorándi, Nagy Dezső, Havvy pedig ügyesen játszott ugyan, de nem tudott elég öreg lenni. Beniczkit valaki meglepte egy „szalvaide” koszorúval, a mely nemzeti szín szalaggal volt feldíszítve. — Közönség szép számmal volt, bár lehetek volna többen is.

Vasárnap okt. 2-án Berczik Árpád eléggé ismert „Paraszt kisaszonny” népszínműve adatott elő. Jó előadásban nézhettük végig, kar hogy nem többen voltak a színházban. Kedvesen énekeltek és játszott L. Perczel Mari, továbbá sokat segítettek a jó előadás sikerét biztosítani Lorándi, Beniczky stb.

Hétfőn okt. 3-án az örökszép magyar bohózatot: „Pelekesi nótárius” adták zónában. Az összjáték elég jó volt, csak itt-ott látszott egy kis ingadozás. Havvy sokat ügyeskedett a címszerepben, de nem felel meg teljesen temperamentumának, hozzá véve még azt is, hogy egy nap alatt kellett ezen hosszú szerepre elkészülni; azonban mindenáron dicséretet érdemel. Helta mint Baczur Gazsi, jól megállotta a helyét, Ha-

viné mint Tóti Dorka ügyesen játszott; elismerést érdemel Havvy, már csak azért is, mert hat féle szerepben mutatta be magát az est folyamában. Ügyes volt Beniczky, mint mexikói vőlegény, szóval mindeki igyekezett az előadást élvezhetővé tenni. A színház megtelt egészen. Karnagy Lorándi volt, ki ügyességét ezen a téren is bebizonyította.

Keddén okt. 4-én Follinus: „Náni” népszínműve került előadásra. Kétjón jó előadásban láttuk ezt a kedves darabot, a mely a közönséget mind végig foglalta. Ügyesen játszott a címszerepben L. Perczel Mari, a ki egy néhány sváb dalt nagyon szépen és érzéssel énekelte el. Többek között Beniczky-nek egy poetikuson megírt szép dalát, melynek szövegét is ő maga írta, oly szépen adott elő, hogy a közönség tombolva követelte megismétlését, a mit meg is tett. — Érdekes alakítást nyújtott Beniczky (Kreutzer Michel) és Havvy (Szepl), kitűnő volt Helta (Sándor, ösögösz), jól megállották helyüket Lorándi (Szilárp), Nagy Dezső (Józi), Györflyné (ösv. Molnárué), Kiss Kata (Róza), Havvy (Lapi bácsi). Elismerést érdemel Török Margit, a ki szíveségből a darabban előforduló dalokat csinosan zongorán elkísérte. Közönség csak közepesen volt.

Szerdán okt. 5-én Brisson: „Tiszturak a zárdában” című vigjátéka adatott. Az előadás elég jó volt, csak közönség volt kevés. Kitűntek Havvy (Bodó, abbé), Helta (Brissac), Beniczky (Ladages), Györflyné (tejedelemnö), Havvy (Opportuna), és különösen kedves volt D. Örsi Aranka, mint Mari, a többiek is eléggé elősegítették az ensembelt.

Csütörtökön okt. 6-án Csepreghi Ferenc: „Sárga csikó” népszínműve került előadásra, mint a Török Margit jutalomjátéka gyanánt. Az egész előadás elég élénk és jó volt. Szépen játszott Török Károly a kolozsvári nemzeti színház érdemes művésze, Bakaj szerepében, a ki leánya iránti szíveségből lépett ez alkalommal fel. Török Margit (Erzsike) csinosan játszott és elég jól énekelte, kapott is tapsot és egy szép csokrot. Jól voltak Helta (Leci), Györflyné (Agnes), Havvy (Csorba), Havvy (Glecséri), Beniczky (Leig és csardas gazda), Nagy Dezső (Bagó), Kiss Kata kedvesen nézett ki mint parasztleány (Böske). Az összjáték jó volt, csak közönség lehetett volna több. A dalokat szíveségből Grün József ur kísérte.

És ezzel be van végezve 5 heti színmenyünk. Miskolczi, kinek azonnal be kell vonulnia N. Szebenbe, kénytelen volt a további előadásokat beszüntetni, mert csak e hó 20-ig kapott engedélyt, azontul már egy német színház foglalta el Thalia templomát. — Ha vissza tekintünk, úgy most egész biztossággal állíthatjuk, hogy a Miskolczi társulat, ha még egy néhány eső rendű taggal kibővíti, tisztességesnek mondható. A repertoire is elég változatos volt, újdonásokat is láttunk, csak hogy a közönség sokszor nagyon hidegen viselkedett. Azonban Miskolczi mégis meg van elégedve az eredménnyel és halásan emlékszik Nagyenyed város közönségére vissza. Vezérelje őket a legnagyobb szerencse, találják meg mindenhol azt az erkölcsi sikert, a mit nálunk is tapasztalhattak, és ha az anyaguk nem is voltak mindig kielégítő, azért közönségünk még sem vádolható, hisz minden este ugyanazoknak kell megjelenni a sorompóánál és így néha jó indulat is kimerül. **b. y.**

Vegyes hírek.

Lapunk t. előfizetőit és hátralékosait felkérjük az előfizetések szíves megújítására.

— **Ó Felsőge névünnepe** Te Deummal ünnepelte meg városunk, melyen a polgari és katonai tisztikarok résztvettek.

— **Tordai Grail Erzsike a.** a magyar költészet és irodalom hírneves ismertetője, körünkben időzik. Az erdélyi lésekben több várost látogatott meg kiváló elismerést nyerve.

— **Dr. Werner Gyula** főispáni titkár, a „Budapesti Hírlap” munkatársa „Anteusz” című regényt írt, melyet a lap most kezdett közölni. Megelőzőleg Rakosi Jenő oly kiváló elismeréssel hívja fel a figyelmet a fiatal szerző tehetségére, melyért mi is örömmel gratulálunk, megjegyezve, hogy Rakosi nem is ismerte Wernert s így dicséretét és elismerését csak is a valódi tehetség költötte fel.

— **Hymen.** Rittersfeldy Kreybig Leonkát, Kreybig Károly es. és kir. nyug. altábornagy leányát eljegyezte vizaknai Szöcs Géza székesfehérvári keresk. akadémiai tanár, kit közönségünk is, lapunk tárcájában közölt különböző dolgozatairól, olasz fordításairól, előnyösen ismer. Szívünkkel gratulálunk!

— **Ebergényi Elemér és neje Emmánuel Ida,** kik — a mint már közöltük is — Dél Amerika Honduras tartományába utaztak Endre fokkal, mint Ebergényiné El Carmenből írja, San Salvador köztársaság területén tartózkodtak a legforróbb időszakban. Ahogy San-Miguelbe

érkeztek, mindhárman megszenvedték a posványos, vulkánikus levegőt és a szürke mosquitok csípéseit. Egész esoda, hogy megmaradtak, mert európai embert 8 nap alatt elpusztít a borzasztó láz és ök 21 napig kiállottak. Ebergényi San Salvadortól kezdődő vasút helyét mérli fel. Reggel 6 órától délután 4-ig tart a rendkívüli nehéz munka, mely után „mint egy megvert kutya jön haza.” Mindenesetre erős elszántság kell ez élehez s elég külsős, hogy a míg a mi hegyeinket angolok, franciák turják, addig a mi bányászaink Dél Amerika veszedelmekkel teljes vidékein hódítanak a civilizatio számára új területeket.

— **Nagyenyed város tanácsa** közhírré teszi, miszerint a cholera helyekről, jelesen Budapestről érkező utazók 5 napi orvosi felügyelet alá helyeztetnek. A tanács elismerésre méltó buzgósággal desinfectaltatja az utcákat és intézkedik hanyag háziulajdonosok mulasztásai ellenben. Kötelessége minden polgárnak szigorúan teljesíteni az övintézkedéseket s a hol mulasztást lát, értesítse arról a rendőrséget, hogy sürgősen rendelkezék.

— **Donáthné Örsi Aranka** eltavozása alkalmával a legszívesebben köszöni ugy a nagyérdemű közönség, mint a tanuló ifjuság részéről tapasztalt szíves jóindulatot és kéri, hogy tartsák meg továbbra is becses emlékekben.

— **Halálozás.** Horváth Ödön II. gimn. oszt. beli főiskolai tanuló t. hó 6-an göcsös köhögés következtében váratlanul elhunyt.

— **Kiváncsiság áldozata.** A balázstvályi ref. eklésia öreg kántora egy diámit történyt talált. Hallotta, hogy az eféle jószág nagyot szól, ha felrobban, hat ő bizony meggyújtotta a kanócot s eldobta udvarán. Eszébe jutott azonban, hogy ez még meggyújthat valamit, oda-futott tehát s elkezdte taposni az egő kanócot. A történy felrobbant s mindkét lába fejét szétszakította. Behozták a m. kórházba s ott dr. Bocz és dr. Faraos amputálták a szerencsétlent.

— **Elkábított azután kifosztott vásárosok.** A nagyenyedi rendőrség e hó 6-an ket szentandrási (Hunyadmege) földmivest talat az üdöhházzal szembe levő Váradi kert mellett mélyen elkabult állapotban, kiürített tüszők, tollak távol a kertbe voltak bedobva. Aggasztó állapotuk miatt a megyei kórházba szállították őket. Az egyik más napra anyira magához tért, hogy kilehetett hallgatni. Előadása szerint a vásárra jöttek s az egyiknél 60 a másiknál 70 frt készpénz volt, melyet valaki tőlük ellopott. A tövisi vasuti állomáson egy kurta kék kabatos, magyarul s oláhu jól beszélő magas termetű ember ereszkedett felök beszédbe s ennek biztatására a vendégloben ő maga 3 pohár pálinkát, társa ezenkívül még egy pohár sört is megivott. A Tóvis és Enyed közti rövid szakaszon, melyet új barátok nélkül tettek meg anyira nyomta őket az álom, hogy az állomásra érkezve a kerítés melle ledölte s nyomban elaludtak, ugy sejt, hogy sürgölő új ismerősük Tóvisen valami kábítószert csempészett italukba, más vasuti szakaszon elkísérte őket Enyedig s itt a szer hatását felhasználva tüszők tartalmát kiürítette s azal odább állot. Menyiben alapos e magyarázat, csak ide hatórább fog kitűnni, ha ugyan kitűnik valaha. Támogatást nyer a feltevés az orvosok azon véleményében, hogy a nálok észlelt kórallapot nadragulya mérgezésnek tulajdonítható.

— **A Bécs—Berlin és viszont Berlin—Becs között** lefolyt versenylovaglás rendkívül érdekességet keltett. Az eddigi eredmény az, hogy az első díjat 20.000 márkát s a német császár tiszteletdíját gróf Stahrenberg Vilmos 7. huszárezredbeli főhadnagy, a második díjat 10.000 márkát és királyunk tiszteletdíját Reitzenstein 4. német vörtes ezredbeli hadnagy nyerte. Érdekes azonban hogy a német lovasok közül csak Reitzenstein tudott 80 óránál rövidebb idő alatt t. i. 73 óra 6 perc alatt Bécsbe jutni, ellenben a mi lovasságunkból 10-en tettek meg a 80 óránál rövidebb idő alatt a Bécs—berlini utat és 16-an vannak olyanok, kik a német tiszték közül második helyen 83 óra 23 perc alatt bejött Tepper századosnál jobb rekordot értek el.

— **Tüzesetek.** Számos tüzeset fordult elő a lefolyt szeptember havában, melyeket a nagy szárazság mellett leginkább a segített elő, hogy az áldozatul esett épületek nagyobb része könnyen gyúló és égő anyagból volt építve és földve. A kárt tetézi az, hogy zabona és takarmány is pusztult el s így sok gazda majdnem mindenét veszítette a tél küszöbén. Igy M. Herpen Rutoni József háza s gabonája és takarmánya, Gytehevert Rada Ilie háza, gazdasági készletei; hasonlólag Kistaludon öv. Roman Andrejné vagyona, hol Kanuó József birtokos tett legtöbbet a tűzoltásnál s első volt, aki segítyt adott. Legnagyobb tűz Krakóban volt, mely szeptember 24-én, este 10¹/₂ órakor támadt és másnap reggel 3 órakor ért véget s ahol 5 juh és 1 sertés is elégett, s mindjárt másnap délután újra kitört a tűz, Bodor Lőrincz ev. ref. lelkes kukorica kórja égvén el.

— **Nagyszerű verekedést** csapott Asszonynépén 10 jól felpalinkázott legény a kocsmában. Négy embert ugy elverték karóval, hogy hosszabb ideig fogják megfeküdni a mulasztást, sőt még a tabubíró s egy éjjeli őrt is bántalmazták, kik rendelkezésre oda rohantak. Most már a járásbírósg fogja kiosztani a méltó jutalmat.

Csarnok.

A vértanukról.

(1892. okt. 6.)

Pihennek már, csendesen álmodnak Örök életet, halottak álmaikat! S rég gyászolja, rég örzi már arad: „Tizenhárom oly drága hamvait.

